

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نظریه پیچیدگی، شهر و برنامه ریزی شهری

مؤلفان:

دکتر حسین حاتمی نژاد
(عضو هیأت علمی دانشگاه تهران)

حسین بهبودی مقدم

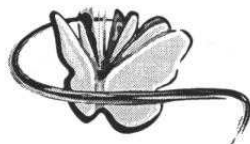
انتشارات پاپلی - انتشارات کتاب امید

سرشناسه	: حاتمی نژاد، حسین، ۱۳۳۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: نظریه پیچیدگی شهر و برنامه ریزی شهری / مولفان حسین حاتمی نژاد، حسین بهبودی مقدم.
مشخصات نشر	: مشهد: پاپلی: کتاب امید، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۲۶-۸۵-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: شهرسازی
موضوع	: City planning
موضوع	: شهرسازی -- طرح و برنامه ریزی
موضوع	: City planning — Design
موضوع	: سیاست شهری
موضوع	: Urban policy
شناسه افزوده	: بهبودی مقدم، حسین، ۱۳۵۸ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ن ۱۳/ح ۱۶۶ HT
رده بندی دیویی	: ۳۰۷/۱۳۰۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۲۶۰۵۸

انتشارات کتاب امید

نشانی: مشهد، بلوار سجاد، پلاک ۹۲
تلفن: ۰۵۱-۳۷۶۸۲۳۲۶ و ۳۷۶۴۰۰۴۰
مدیر فروش: سید داوود حسینی
تلفن: ۰۹۳۵۵۶۲۱۶۸۸
تلفن: ۳۷۶۲۱۶۵۸
E.Mail: khoday. 1987@yahoo.com

انتشارات پاپلی

ناشر: انتشارات پاپلی - انتشارات کتاب امید

مؤلفان: حسین حاتمی نژاد و حسین بهبودی مقدم

ویراستار: ولی اله یزدانی

صفحه آرا و طراح جلد: انتشارات کتاب آرای پیشگام

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

صحافی و چاپ: چاپ دقت

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۲۶-۸۵-۵

حق چاپ محفوظ است.

فهرست عناوین

۷	پیشگفتار.....
۹	فصل نخست: نظریه پیچیدگی (تعاریف، مفاهیم و ویژگی‌ها).....
۹	مقدمه.....
۱۰	تعریف پیچیدگی.....
۱۲	اندیشه پیچیدگی در مقابل اندیشه تحویل‌گرایی (تقلیل‌گرایی).....
۱۸	انواع پیچیدگی.....
۱۸	۱- پیچیدگی کم، کمیک.....
۱۸	۲- پیچیدگی غیرگرا یا قطعی.....
۲۱	۳- پیچیدگی تراکم.....
۲۱	۳-۱. روابط و ارتباطات.....
۲۲	۳-۲. ساختار درونی.....
۲۲	۳-۳. محیط.....
۲۲	۳-۴. یادگیری و حافظه.....
۲۳	۳-۵. پیشامد یا ظهور.....
۲۳	۳-۶. تغییر و تکامل.....
۲۶	سیستم‌های پیچیده.....
۲۶	- تعریف سیستم پیچیده.....
۲۹	- چرایی شناخت سیستم‌های پیچیده.....
۳۴	- اصول و ویژگی‌های سیستم‌های پیچیده.....
۳۸	نظریه پیچیدگی.....
۳۹	نظریه آشوب.....
۴۲	آشوب به واسطه نظم.....
۴۲	در مرز آشوب.....
۴۴	نظریه فراکتال.....
۵۰	نظریه و سیستم فازی.....
۵۲	نظریه کوانتوم و اقتصاد اجتماعی.....

فصل دوم: نظریه پیچیدگی و شهر..... ۵۷

مقدمه ۵۷

شهرها به عنوان سیستم پیچیده انطباقی ۵۷

قیاس سیستم پیچیده با سیستم شهری ۶۱

پیچیدگی رشد شهری ۶۷

شهر آشوب ۷۱

شهر فراکتال ۷۱

شهر خود سازمان ۷۵

نظریه پیچیدگی پراکنشی شهری ۷۷

نظریه پیچیدگی و شهرهای سنتی ۷۸

پیامدهای پیچیدگی در سیستم های شهری ۸۶

فصل سوم: نظریه پیچیدگی و برنامه ریزی شهری ۸۹

مقدمه ۸۹

سیر تکوینی گفتمان های برنامه ریزی شهری ۹۰

هدف برنامه ریزی سیستم های شهری پیچیده ۹۳

نقش دولت در یک سیستم پیچیده ۹۴

دست آوردهای نظریه پیچیدگی برای برنامه ریزی شهری ۹۷

۱- ظهور رهیافت های مهم برای برنامه ریزی سیستم های شهری ۹۷

۲- بعد فراکتال ابزاری مناسب برای اندازه گیری پیچیدگی فیزیکی عناصر شهری ۱۰۰

۳- مدل های پیچیدگی در برنامه ریزی شهری ۱۱۰

تحلیل مسائل شهری و سیستم های فازی ۱۱۶

فصل چهارم: نظریه پیچیدگی به عنوان نظریه مبنا برای برنامه ریزی شهری ۱۲۱

مقدمه ۱۲۱

یافته ها ۱۲۳

شهر پایدار ۱۲۶

شهر سالم ۱۳۰

اهداف مهم شهر سالم ۱۳۱

۱۳۵	شهر شاد
۱۳۷	راز شادترین شهر دنیا
۱۴۰	توسعه میان افزا
۱۴۱	طراحی میان افزا
۱۴۲	مزایا و موانع اجرای توسعه میان افزای شهری
۱۴۲	نوشهرگرایی
۱۴۶	نظریه رشد هوشمند شهری
۱۴۸	اصول رشد هوشمند شهری
۱۵۳	شهر هوشمند
۱۵۴	مؤلفه ها- اساسی شهر هوشمند
۱۵۵	انواع شهرهای هوشمند
۱۵۶	ویژگی های شهر هوشمند
۱۵۹	نظریه و شهر بیوفیلیک
۱۶۲	شاخص های شهر بیوفیلیک
۱۶۵	شهر تاب آور
۱۶۸	شهر خلاق
۱۶۹	ارکان شهر خلاق
۱۷۰	شاخص های شهر خلاق
۱۷۰	زیرساخت های شهر خلاق
۱۷۲	رویکردهای توسعه شهر خلاق
۱۷۴	شهر زیست پذیر
۱۷۵	اصول و معیارهای شهر زیست پذیر
۱۷۶	شاخص های زیست پذیری
۱۸۲	بحث و نتیجه گیری
۱۸۷	منابع

شهرها هیچ زمانی به اندازه امروز از امکانات و تکنولوژی برخوردار نبوده‌اند؛ اما مشکلات زیست‌محیطی، فقر، نابرابری‌های فضایی و اجتماعی، جنگ و... که در بستر به نام شهر اتفاق می‌افتند، حاکی از آن است که هنوز انسان از توسعه به مفهوم واقعی دور است.

از اواخر قرن بیستم مفاهیم و واقعیت‌های جدیدی مانند شهر پایدار، شهر سالم، شهر شاد، شهر هوشمند و... در مطالعات شهری به وجود آمده‌اند که هر کدام از زاویه خاصی به شهر نگریسته‌اند. حکم‌روایی شهری از دیگر مفاهیمی است که در چاره‌جویی حل مشکلات شهری، مشارکت و هم‌افزایی بخش‌های دولتی، خصوصی و مدنی را مطرح می‌کند. شاید بتوان حکم‌روایی شهری را مهم‌ترین ابزار جهت رسیدن به شهرهای پایدار دانست؛ اما آنچه تمامی بردم‌بران و مطالعات شهری باید در ارتباط با شهر مد نظر قرار دهند، این است که شهر به عنوان یک سیستم پیچیده دارای دو ویژگی مهم می‌باشد: نخست وجود هم‌افزایی از کل به جزء و جز به کل که هیچ‌کدام علت دیگری نیست؛ دوم عدم قطعیت و پویایی، یعنی تمامی عناصر شهر دائماً در حال رشد و پویایی هستند؛ حتی زمانی که شهر در آرامش به سر می‌برد. این پویایی غیر خطی است و هر لحظه امکان دارد شرایطی را به وجود آورد که در آن گذشته، حال و نگفته‌های آینده نقش داشته باشند. از این رو طبق نظریه پیچیدگی، سیستم پیچیده شهری قابل پیش‌بینی نیست و در پی‌ریزی هرگونه طرح و برنامه‌ای برای شهرها باید دو ویژگی بالا را مد نظر قرار داد. از آنجایی که شاید نظریه پیچیدگی بتواند در حل مشکلات شهرها کارآمد باشد، این کتاب در سه مرحله کل این مهم را به بحث می‌گذارد.

در فصل نخست، نظریه پیچیدگی، ویژگی‌ها، تعاریف و مفاهیم آن مد نظر قرار می‌گیرند. در این فصل درصدد آنیم که تفاوت بین سیستم و سیستم پیچیده، نظریه تقلیل‌گرا و نظریه پیچیدگی، نسبت انیشتین و تحویل‌گرایی نیوتن را بیان کنیم. همچنین نظریه‌هایی مانند نظریه فراکتال، آشوب، فازی و کوانتوم اجتماعی مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

در فصل دوم، نظریه پیچیدگی و ارتباط آن با شهر مورد توجه قرار می‌گیرد. ماهیت پیچیده رشد و توسعه شهری، تعریف فازی از شهر، شهر آشوب و نظم، شهر فراکتال، شهر خودسامان به عنوان سیستمی باز و پیچیده با نوعی هم‌افزایی و تشریک‌مساعی، مطالعه پیکربندی هندسی پراکندگی شهری با توجه به هندسه فراکتال، وجود اصولی مانند امتزاج، انعطاف‌پذیری، تنوع، پیوستگی در شهرهای سنتی و... در این فصل مورد مطالعه قرار می‌گیرند. در فصل سوم، نقش نظریه پیچیدگی در برنامه‌ریزی شهری مورد مطالعه قرار

می‌گیرد. در این فصل سه گفتمان برنامه‌ریزی شهری شامل شهر به عنوان ماشین، شهر به عنوان یک سیستم و شهر به عنوان یک سیستم پیچیده و هم‌چنین هدف برنامه‌ریزی سیستم‌های شهری پیچیده، نقش دولت در سیستم پیچیده و مسائل شهری و سیستم‌های فازی مورد بررسی قرار می‌گیرد. ظهور رهیافت‌های مهم برای برنامه‌ریزی سیستم‌های شهری، بعد فراکتال ایزاری مناسب برای اندازه‌گیری پیچیدگی فیزیکی عناصر شهری و مدل‌های پیچیدگی در برنامه‌ریزی شهری از دست‌آوردهای نظریه پیچیدگی هستند که در این فصل و کاوی می‌شوند.

در فصل چهارم، چگونگی نظریه پیچیدگی به عنوان نظریه مبنا مورد مطالعه قرار می‌گیرد. در این فصل ابتدا بافت‌های نظریه پیچیدگی برای شهر و برنامه‌ریزی شهری بیان می‌شود و در ادامه واقعیت‌ها و ماهیم جدید شهری که از اواخر قرن بیستم مطرح شده‌اند مانند شهر پایدار، شهر سالم، شهر ناب، توسعه میان‌افزا، نوشهرگرایی، رشد هوشمند شهری، شهر هوشمند، نظریه و شریووف'یک، شهر تاب‌آور، شهر خلاق و حکم‌روایی خوب شهری مورد بررسی قرار می‌گیرند. در ادامه نظریه پیچیدگی با توجه به یافته‌ها به عنوان نظریه مبنا و حکم‌روایی خوب شهری به عنوان ابزار برای عطا"کات و برنامه‌ریزی شهری معرفی می‌شود.